

**VISOKA POSLOVNA ŠKOLA
STRUKOVNIH STUDIJA
ČAČAK**

MASTER RAD

**ПРИКАЗ ДИДАКТИЧКИХ ДИМЕНЗИЈА
АКТИВНОСТИ УЧЕНИКА И НАСТАВНИКА
У МОДЕЛУ ВИШЕФРОНТАЛНЕ НАСТАВЕ**

Mentor: _____
Profesor: _____

Student: _____
Br.Indeksa: _____

Mesto, mesec, godina

Мр Zzzz'Zzzz
Карловачка гимназија
Сремски Карловци

.zz:zz.zzz
UDK zzz.z:zzz.z
Претходно саопштење
Примљен: zz. zz 20zz.
BIBLID zzzz-zzzz, zz(20zz), z-z, p. zzz-zzz.

ПРИКАЗ ДИДАКТИЧКИХ ДИМЕНЗИЈА АКТИВНОСТИ УЧЕНИКА И НАСТАВНИКА У МОДЕЛУ ВИШЕФРОНТАЛНЕ НАСТАВЕ¹

Резиме

Модел вишефронталне наставе примењује се више од десет година у школама у Србији. Дидактичке димензије активности ученика и наставника, предмет су изучавања и истраживања које је рађено марта 2007. године, у склопу магистарске тезе. Истраживањем је обухваћено праћење десетогодишње примене модела у Карловачкој гимназији у Сремским Карловцима.

Узорак су чинили ученици трећег и четвртог разреда, који су се у високом проценту веома позитивно изразили о примени модела и његовом утицају на њихова постигнућа и успех.

Систематским посматрањем, снимљено је 50 часова логике и 50 часова социологије, који се реализују по овом моделу. Артикулација часа по моделу вишефронталне наставе (ВФН) разликује се у односу на час у класичној настави, самим тим што је излагање наставника редуковано (нема класичне обраде градива).

Значајна су мишљења наставника који раде десет година по моделу ВФН, што се може видети из интервјуа који је са њима вођен.

У овом приказу дати су резултати добијени анкетом (одговори ученика), с акцентом на питања која су специфичност модела (нема прозивања, могућност предлагања оцене, слушање одговора других, важност планирања времена).

У закључцима су наведене дидактичке димензије активности ученика и наставника у моделу ВФН, као и потреба даљег истраживања, у циљу сагледавања свих потенцијала које модел има.

Кључне речи: модел вишефронталне наставе, активност ученика, активност наставника, самовредновање, саморегулисано учење

УВОД

Творац модела вишефронталне наставе је педагог, Петар Савић (1997), аутор бројних педагошких радова и студија, у којима је настојао да уведе нови модел наставе, у циљу индивидуализације наставног процеса. Према његовој замисли, ВФН мења позицију ученика и наставника. Суштина модела је у томе да се настава одвија у измењеним околностима, у односу на класичну наставу. Карактеристика модела је у томе што ученика ставља у први план.

Модел подразумева да ученици на почетку школске године, у писаној форми, добију од наставника целокупни програмски садржај предмета, подељен на одређени број наставних јединица. Свака наставна јединица садржи питања, тезе, објашњења, примере за вежбање... Специфичност је у томе што ученици самостално припремају градиво које ће одговорати, праве календар рада, напредују својим темпом, према индивидуалним способностима. Модел, такође, омогућава ученицима самовредновање (ученик предлаже оцену за коју одговара).

У раду по овом моделу, ученици се оспособљавају за самостално усвајање знања.

За разлику од класичног типа часа, час по моделу ВФН је веома динамичан, нарочито када је више ученика пријављено да одговара. Када науче тему, ученици се јављају да изложе оно што су научили, јер су у обавези да одговарају све предвиђене наставне јединице. Талентовани, способни, мотивисани и амбициозни ученици раније завршавају са одговарањем, и добијају закључну оцену много пре него у класичној настави.

Наставникова активност је знатно редукована када је реч о тумачењу градива (нема класичних часова обраде). Наставник води дискусију са ученицима током одговарања, прати, вреднује и оцењује њихова постигнућа. Даје одговоре и допунска објашњења у вези са градивом, уколико ученици то затраже. Сматрамо да наставник у ВФН има улогу ментора, сарадника, координатора.

Теоријски приступ

Активност ученика и наставника изучавали су бројни аутори (Давидов, Маркова, Виготски, Рубинштајн, Леонтјев). Од домаћих аутора, активност су изучавали: Баковљев, Квашчев, Кркљуш, Шимлеша, Ничковић, Ђорђевић, Ивић, Фурлан, Ђукић, Стрмчник, Пољак, Јукић и др. Радови поменутих аутора представљали су теоријски оквир нашег истраживања.

Такође, за наш рад изузетан значај имају дидактичке теорије: **Хајманова берлинска школа структурализма** (акцент ставља на учење), **Клафкијева** (W. Klafki) **критичко – конструктивна** теорија, која однос поучавања и учења схвата као процес интеракције између наставника и ученика, што има утемељење за модел ВФН. Веома је важна и **Винкелова (Winkel) критичко – комуникативна** дидактика, која је усмерена на ученика, што је веома битно за модел ВФН.

О моделу вишефронталне наставе нема много истраживања. Навешћемо она која су значајна за наш рад:

- Примена ВФН – проверка васпитно – образовних ефеката (**Савић-Гутеша**, 2000, 2001). Резултати указују на изузетно добру прихваћеност модела од стране ученика (постижу бољи успех, напредују својим темпом, раније имају закључну оцену).
- Однос ученика према Експерименталној и традиционалној настави (**Хавелка**, 2001). У закључцима је истакнуто да је суштина модела у редефиницији улоге ученика, која му даје висок степен аутономије.
- Искуства у примени ВФН у средњој Медицинској школи у Новом Саду (**Бер-Божих**, 2003), поређење успеха у предмету психологија у класичној и ВФН.

Резултати показују да ученици постижу бољи успех у ВФН, а такође и на матурском испиту из психологије.

- Ставови ученика о вредностима ВФН (**Иличић**, 2004). У закључцима је дато да је општи став ученика према ВФН позитиван. Модел има значајног утицаја на мотивацију, као и на превазилажење страха од неуспеха.
- Ефекти примене модела ВФН у настави психологије (**Гајић и сарадници**, 2006), поређење резултата које постижу ученици Медицинске школе (који раде по моделу ВФН) и Гимназије „Светозар Марковић“ у Новом Саду (који раде на класичан начин). У закључцима је дато да су ученици Медицинске школе задовољни што имају могућност да раде по моделу ВФН, првенствено због начина оцењивања, док су ученици Гимназије задовољни интеракцијом наставника и ученика (боља је комуникација). Истакнуто је, такође, да су ученици Медицинске школе, понекад, недостајала предавања. Вредно је напоменути да аутори истичу да су потребна даља истраживања о моделу вишефронталне наставе.

У нашем раду дефинисали смо да је **предмет** истраживања – мишљење ученика и наставника о дидактичким димензијама активности у моделу вишефронталне наставе.

Проблем смо сагледали тако да се може рашчланити на два међусобно повезана питања:

1. Које врсте активности ученика и наставника се реализују у моделу ВФН?
2. Каква је структура тих активности, њихова дидактичка специфичност и квалитет?

Циљ истраживања је био испитати мишљење ученика и наставника о дидактичким димензијама активности у моделу ВФН. **Задаци** су:

- сагледати мишљење о активности ученика и наставника у ВФН,
- утврдити врсте, карактеристике и садржај активности ученика и наставника у ВФН,
- испитати мишљење ученика и наставника о моделу ВФН као својеврсној иновацији.

Хипотезе смо поставили на следећи начин:

1. Ученици мисле, на основу сопственог искуства, да ВФН позитивно утиче на успех из осталих предмета.
2. Ученици мисле да могућност самосталног одлучивања када ће одговорати, позитивно утиче на ученика.
3. Вишефронтална настава не предвиђа да наставник, из часа у час, држи предавања, што према мишљењу ученика, отежава учење, савладавање градива.

Варијабле :

Независна варијабла је сам модел ВФН, **зависна варијабла** – пол, успех ученика, мишљење испитаника.

Да бисмо утврдили и испитали мишљење ученика и наставника, применили смо **дескриптивну методу**. Коришћен је програм за статистичку обраду података – SPSS.

У истраживању су коришћене следеће **технике**:

- а) анализа документације, снимање часова,
- б) анкетирање ученика и
- ц) интервју са наставницима који раде десет година по моделу ВФН.

Истраживање је обављено у Карловачкој гимназији, марта 2007. године. **Узорак** су чинила 73 ученика трећег разреда (четири одељења), који изучавају логику по моделу ВФН, и 100 ученика четвртог разреда (шест одељења), који раде социологију по моделу ВФН. Од 194 ученика, узорак је чинило 173 ученика (89,17%), односно, 136 ученица и 37 ученика.

Анализа и интерпретација резултата

Резултате смо представили на следећи начин:

1. Подаци добијени анкетирањем,
2. Подаци добијени систематским посматрањем,
3. Подаци добијени интервјуисањем.

Представићемо табеларно и графички, део података који су добијени анкетирањем ученика²

---

² У анкетирању ученика коришћен је модификован Упитник за ученике проф. др Ненада Хавелке из 2001. године, када је рађено испитивање – Однос ученика према експерименталној и традиционалној настави у Средњој техничкој ПТТ школи у Београду. Топло се захваљујем проф. Хавелки.

Табела 1. (питање карактеристично за модел ВФН):

У вишефронталној настави **нема прозивања**,
у ситуацији си да сам одлучиш када желиш да одговараш.
Да ли си задовољан што имаш ту могућност?

Максимално сам задовољан 5	Прилично сам задовољан 4	Осредње сам задовољан 3	Прилично сам незадовољан 2	Сасвим сам незадовољан 1
116 67,1%	41 23,7%	15 8,7%	-	1 0,6%

Могућност што наставник *не прозива*, изузетно је значајна за ученике, што се може уочити из датих одговора.

Табела 2.

У вишефронталној настави **предлажеш оцену за коју намераваш да одговараш**. Да ли си задовољан што имаш ту могућност?

Максимално сам задовољан 5	Прилично сам задовољан 4	Осредње сам задовољан 3	Прилично сам незадовољан 2	Сасвим сам незадовољан 1
115 66,5%	44 25,4%	13 7,5%	-	1 0,6%

Доминира одговор ученика (максимално сам задовољан). Ако овим одговорима додамо мишљење – прилично сам задовољан, имамо 159 ученика (од 173), који високо оцењују могућност предлагања оцене, а коју им омогућава модел вишефронталне наставе.

Табела 3.

Да ли ти је слушање одговора других ученика помогло у учењу?

Изузетно ми је помогло 5	Много ми је помогло 4	Осредње ми је помогло 3	Сасвим мало ми је помогло 2	Није ми помогло 1
24 13,9%	78 45,1%	45 26%	16 9,2%	10 5,8%

Издвајамо одговоре *изузетно*, односно, *много ми је помогло* слушање одговора других ученика, што указује на добре стране које модел пружа.

Такође, одговори указују на податак да је *слушање одговора других ученика* ствар избора, коју ученици, не користе у мери у којој би требало.

Табела 4.

Учесталост мишљења ученика по питању важности самосталног планирања рада

Образложења	Разред	
	III	IV
1. ... слобода ученика у организовању времена и обавеза	46 63 %	51 51%
3. ... сам ученик одговоран за сопствени успех	16 21,9%	38 38%
5. ... одговарајући начин и темпо рада, у складу са навикама	24 32,8%	36 36%

Ученици трећег разреда (63%) истакли су да је веома важно код самосталног планирања рада, да ученик располаже сопственом организацијом времена. То је, такође, мишљење ученика четвртог разреда (51%), што указује на специфичност коју пружа модел ВФН (на овај начин, ученик преузима одговорност за сопствени успех и постигнућа).

Значајно је, такође, мишљење ученика III (32,8%), односно, IV разреда (36%), када је у питању сопствени темпо рада. Ученици су истакли значај могућности предаха од одговарања. Ученици четвртог разреда (38%) су истакли да је рад по моделу ВФН значајан и због чињенице да су они сами одговорни за сопствени успех, што указује на објективно сагледавање постигнућа.

Табела 5.

Учесталост мишљења ученика по питању важности могућности да се ученици сами јаве да одговарају

Образложења	Разред	
	III	IV
1. ... када научи лекцију, ученик се сам јавља	39 53,4%	60 60%
3. ... Нема изненадних прозивања и слабих оцена	22 30,1%	39 39%
5. ... Нема бежања са часова	39 53,4%	40 40%

Од девет понуђених образложења, издвојили смо три за која су се ученици у највећем проценту определили. Ученици трећег разреда су навели да је изузетно важно да се ученик сам јави када научи (53,4%), што је и мишљење ученика четвртог разреда (60%).

Када је реч о *бежању са часова*, ученици су истакли да модел укида ту појаву, јер они који раде по овом моделу, не беже са часова.

Такође, ученици су истакли важност модела и због чињенице да *нема изненадних прозивања* и слабих оцена, што је честа појава у традиционалној настави.

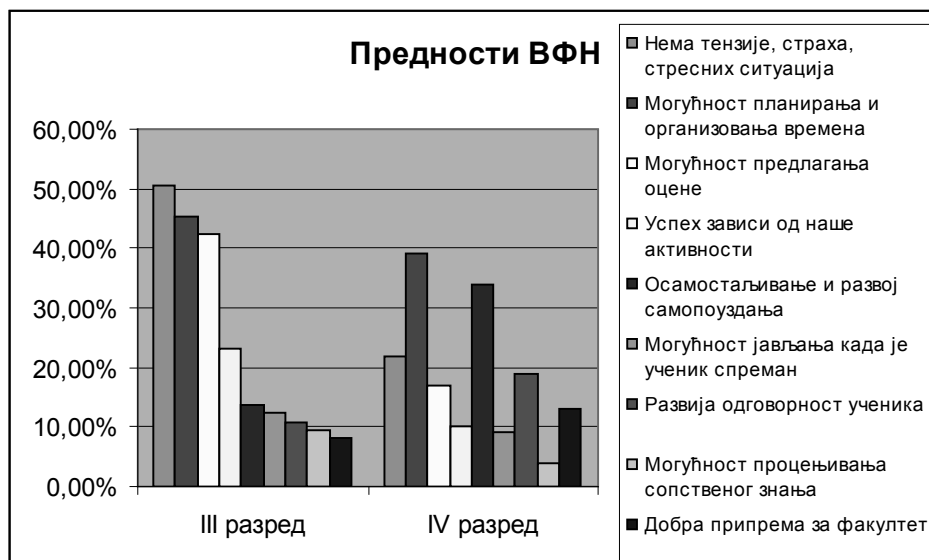
Анализирајући **успех** који су ученици постигли на полугодишту, од 68 одличних, 59

је истакло да модел **веома позитивно** утиче на успех из предмета, односно, од 69 са вр. добрим успехом, 56 је истакло значај модела за постигнућа из предмета логика и социологија.

Када смо сагледавали одговоре ученика по питању постизања успеха, од 37 ученика, 29 (78%) је истакло да модел ВФН **веома**, односно, **прилично** утиче на постигнућа. Од 136 ученица, 112 (82%) је истакло **веома**, односно, **прилично** модел утиче на постигнућа.

У приказу који следи, (Графикон 1), наведени су одговори ученика о вредности модела, док су у графикону 2. одговори ученика о недостацима модела вишефронталне наставе.

Графикон бр. 1. Одговори ученика трећег и четвртог разреда на питања о вредности ВФН (питање бр. 11)

Занимљиво је како су ученици процењивали утицај модела на своја постигнућа.

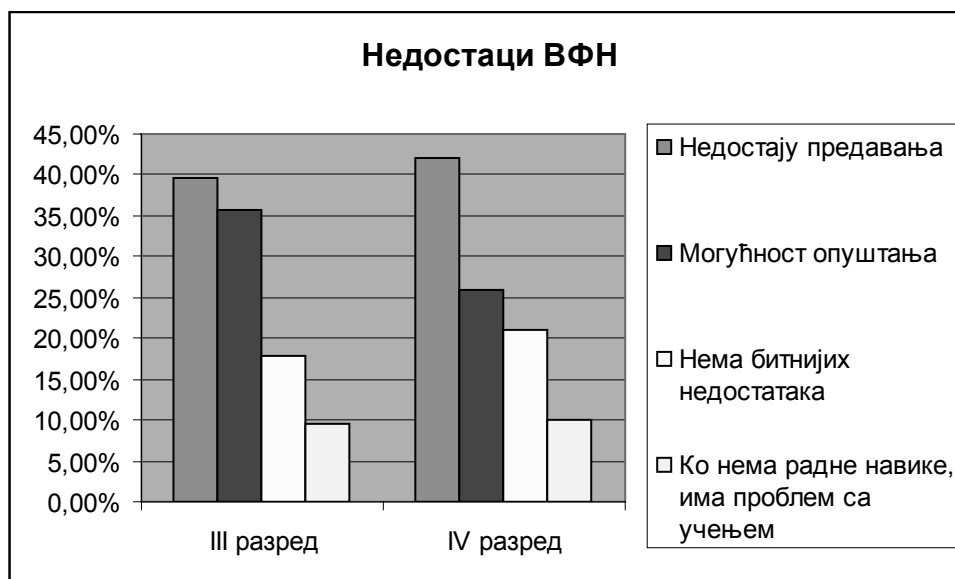
Ученици **трећег разреда** (50,68%) су као најважнију вредност истакли чињеницу да *нема тензије, страха, стресних ситуација*. Потом (45,20%) наводи

значај могућности планирања и организовања времена. Веома је битна (42,46%) могућност предлагања оцене. 23,28% ученика сматра да успех зависи од њихове активности. Модел омогућава осамостаљивање и развој самопоуздања (13,7%). Могућност јављања када је ученик спреман (12,3%), развија одговорност (10,9%), могућност процењивања знања (9,58%) и модел је добра припрема за факултет (8,21%).

Ученици четвртог разреда су истакли да је највећа вредност модела (39%) могућност планирања и организовања времена, 34% сматра да омогућава осамостаљивање и развој самопоуздања, 22 % истиче да нема стреса, тензије и страха, 19% да развија одговорност ученика, 17% истиче могућност предлагања оцене, 13 % сматра да је модел добра припрема за факултет, 10% је истакло да успех зависи од ученика и његове активности.

Графикон бр. 2. Одговори ученика трећег и четвртог разреда на питање о недостацима ВФН (питање бр. 12)

Када је реч о недостацима, занимљиво је колико су мишљења ученика трећег и четвртог разреда усаглашена. Разлика се огледа само у проценту, што је и разумљиво, јер је у трећем разреду учествовало 73, а у четвртом 100 ученика.

Највећи недостатак је то што *наставник не држи предавања*, што можемо објаснити чињеницом да је „жива реч“ посебно важна код наставних јединица које су ученицима биле теже за самосталну обраду.

Потом су ученици истицали *могућност опуштања* као недостатак, наводећи да су научени да их неко присиљава на припремање за час, док то није случај у овом моделу. Ако дође до опуштања, ученик има проблем, јер неће стићи на време да одговара, те може добити опомену, што се у пракси дешава. Подаци указују да 17,8%, односно, 21% ученика сматра да модел нема битнијих недостатака.

И трећи и четврти разред сматра да ученици који немају радне навике, имају проблем да припреме на време све наставне јединице (има их 30, односно, 33).

Подаци добијени систематским посматрањем

Од увођења модела, пратили смо часове логике и социологије. У периоду од школске 1998/1999. године, до 2006/07. године, снимљено је 50 часова логике и 50 часова социологије.

Закључке са посматраних часова дефинисали смо на следећи начин: час по моделу ВФН нема артикулацију часа класичне наставе. Динамичност је уочена на часовима када је пријављен већи број ученика. Такође, присутна је такмичарска атмосфера код ученика, нарочито код оних који убрзано напредују. Уочено је да је ученицима веома важна могућност предлагања оцене, јер нема тензије, страха и бојазни од слабе оцене.

Учили смо да је целисходно модификовати модел, што се посебно односи на почетак школске године, када је период прилагођавања ученика на нови начин рада (неки ученици изгубе време док не почну да припремају градиво, те стога могу имати опомену на тромесечју, иако имају неколико петица, јер нису одговорали предвиђени број наставних тема).

Снимани часови указују на положај који у савременој школи треба да има ученик. Модел ставља ученика у позицију сопственог одлучивања о ангажовању, учењу, темпу рада, самопроцењивању, и планирању времена и обавеза. Такође, снимани часови указују на значај (не)постојања радних навика ученика.

Интервју са наставницима

Интервју је вођен маја месеца 2007. године, са наставником логике (30 година радног стажа) и наставником социологије (16 година стажа), који раде по моделу ВФН од 1998. године. Наставници су превасходно истакли задовољство што имају могућност да раде по овом моделу! За овај приказ издвојили смо питања која су карактеристична за рад:

На питање **у чему се огледа активност ученика у моделу ВФН**, наставници су истакли да ученици самостално планирају своје време, праве календар обавеза, процењују ниво сопственог знања, предлажу оцену за коју одговарају. Такође, укључују се у дискусије на часу, анализирају појаву о којој се говори.

Када је реч о **активностима наставника**, у одговорима је назначено да модел предвиђа на почетку школске године интензивније увођење ученика у нови метод рада из предмета који је за ученике нов (логика у трећем, и социологија у четвртном разреду). Наставник даје смернице за начин рада, упућује ученике у добро планирање времена, саветује их и прати напредовање ученика.

Наставници су истакли да им дугогодишње искуство указује на вредност модела, управо због чињенице да ученици успешније раде и имају бољу мотивацију за рад у односу на класичну наставу.

На питање **шта бисте мењали у моделу**, наставници су истакли да би требало на крају школске године дати завршни тест знања, такође, омогућити ученицима да добију већу оцену (ако су слабије проценили своје знање, а знали су за већу оцену). Исто тако, веома је важно додатно обучавати ученике, нарочито на почетку школске године, како добро да планирају и организују своје време, јер се у пракси то показало као проблем код ученика који немају радне навике.

Закључак

1. Две суштинске разлике између ВФН и традиционалне наставе односе се на: положај, улогу и активност ученика у настави и измењену активност наставника, која се огледа у значајној редукацији излагања градива, у корист самосталног рада и учења ученика.

ВФН омогућава ученику да самостално планира своје време и да организује рад. ВФН ставља ученика у положај који је *аутономан* у односу на наставника, друге ученике и ток збивања у одељењу. Ученик је планер, организатор и реализатор. Он руководи својим активностима, он их вреднује.

ВФН омогућава ученицима да стичу *самосталност* у одлучивању и реализацији својих одлука. Успех зависи од ученика и његове активности. Активност ученика се огледа у следећем: одлучује о свом раду кроз израду плана рада, успоставља темпо рада, поставља ниво аспирације у раду. Ученик сам креира сопствени успех и постигнућа.

ВФН, такође, омогућава ученичку аутономију у одлучивању о сопственом раду и реализовању одлука. Ученицима се пружа могућност да на тај начин ускладе своје школске и ваншколске активности.

Од стране наставника, ученици имају пуно уважавање и подршку, као и помоћ у савладавању градива.

Ученици су сопствени успех у ВФН првенствено довели у везу са сопственом одговорношћу и личним залагањем.

Модел ВФН уводи ученике у низ активности, којих нема у традиционалној настави.

Омогућава ученику једну нову позицију у наставном процесу, у којој ученик, својим активностима, себе подстиче, усмерава, води и самостално ради. Неки ученици су у томе успешнији, неким треба више времена за постигнућа.

ВФН својим системом рада обезбеђује ученику значајну могућност самовредновања. Нема *хало ефекта* који је присутан у класичној настави. Неспорна је чињеница да ВФН омогућава поштовање и признавање личности, стварање позитивне енергије код ученика, која даје задовољство због постигнутог успеха. Утисак је да је ово једна од највећих вредности овог модела.

2. Смањење наставничког излагања (у виду обраде градива) карактеристика је ВФН. Наставник је првенствено ментор, координатор. Такође, ВФН највећим делом усмерава пажњу наставника на испитивање и оцењивање, који су доминантан вид интеракције између ученика и наставника.

У вези са оцењивањем, у традиционалној настави, оцењивање ученика се одвија неколико пута годишње. У ВФН оцењивању претходи самооцена ученика о савладаности градива које жели да одговара. На овај начин, ВФН омогућава систематско проверавање знања ученика, на нивоу сваке тематске целине.

У ВФН вредновање је интерактивни однос између наставника и ученика. Процес започиње ученик, а завршава га наставник тиме што оцењује учеников одговор, према висини оцене за коју се ученик, према сопственој оцени, припремао. Према мишљењу ученика, и наставника, модел је добра основа за студирање. Уводи ученике у систем добре организације и планирања времена.

У односу на традиционалну наставу, улога наставника је битно измењена. Пажња је фокусирана на ученика и његов самосталан приступ изучавању ученика и шире литературе. Наставник није више само предавач, већ ментор, координатор.

Наставници су мишљења да је модел ВФН делотворнији за ученике, јер их чини одговорнијим.

Наставник је у позицији да сву своју пажњу усмери на ученика. Ово се односи на припремање материјала који сваки ученик добија, како би се спремао за час. Такође, индивидуално прати постигнућа сваког ученика. У прилици је да их подстиче и, евентуално, подсећа да систематичније раде, ако се не пријављују за одговарање у континуитету.

Дидактичке димензије ученикових активности у ВФН су:

1. Самостално планирање времена, одређивање темпа и динамике учења и одговарања,
2. Самопроцењивање сопственог знања,
3. Развијање одговорности,
4. Стицање самосталности у одлучивању и реализацији одлука и
5. Нова позиција ученика у наставном процесу.

Дидактичке димензије наставничких активности су:

1. Припремање материјала за сваког ученика на почетку школске године,
2. Редукција наставничког излагања (нема класичне обраде градива),
3. Индивидуално праћење постигнућа сваког ученика,
4. Подстицање ученика на систематски рад,
5. Наставник је – **ментор, саветник, организатор.**

Вишефронтална настава представља иновацију која омогућава стварање нових, бољих услова за већу ефикасност наставног процеса, у смислу оптималног развоја потенцијала свих ученика. Модел, такође, отвара простор за нова истраживања, која ће унапредити интерактивни однос наставника и ученика.

Литература

- Бакoвљeв, М. (1971): Основни недостаци практичне реализације захтева за мисаону активизацију ученика у наставном сазнајном процесу, Београд, Научна књига.
- Бакoвљeв, М. (1982): Мисаона активизација ученика у настави, Београд, Научна књига.
- Бакoвљeв, М. (1983): Суштина и претпоставке мисаоне активизације ученика, Београд, Научна књига.
- Банђур, В. (1991): Савремене дидактичке теорије, Наша школа, бр 3-4.
- Brophy, J. (2004): Настава, Београд, Педагошко друштво Србије.
- Брунер, Џ. (1976): Процес образовања, Педагогија, бр. 2-3.
- Виготски, Л. С. (1983): Мишљење и говор, Београд, Нолит.
- Winkel, R. (1994): Дидактика као критичка теорија наставне комуникације. У: Дидактичке теорије, превод Маја Хауслер, Загреб, Едука; стр. 15–33.
- Гајић, О. и др. (2006): Модел ВФН – ефекти примене у настави психологије, Настава и васпитање, бр.1; стр. 5–21.
- Давидов, В. В. (1999): Активност ученика у настави, Образовање, Теорија и пракса, Москва–Београд.
- Ивић, И., Пешикан, А. (2001): Активно учење/настава, I, II, Институт за психолошка истраживања, Министарство просвете РС, УНИЦЕФ – канцеларија у Београду.
- Јукић, С. (2001): Настава у којој ученик мисли, Вршац, Виша школа за образовање васпитача.
- Клапки, В. В. Шулиц, К. Милер, Ф. Кубе, Р. Винкел (1994): Дидактичке теорије, Загреб, Едука.
- Кркљуш, С. (1989): Дидактички диспут, изабрани радови (приредила Мара Ђукић) Нови Сад.
- Миљман В. Е. (1989): Основне компоненте и подструктуре активности, Москва, Вопросы психологии, бр.11, стр.71.
- Орлов А. Б. (2003): А. Н. Леонтев – Л. В. Виготски: Очерк развитија схизиса // Вопросы психологии, 70–83, www.trialog.ru.
- Савић, П. (1997): Нова школа, Београд, Школски ПТТ центар, стр. 76, 105.
- Савић-Гутеша, Д. (2001): Модел вишефронталне наставе, Настава и васпитање
- Хавелка, Н. (2001): Однос ученика према експерименталној и традиционалној настави, Настава и васпитање, Педагошко друштво Србије, бр. 5, стр. 459, 49.

Davidov, V. V. and Markova, A. K.: A CONCEPT OF EDUCATIONAL ACTIVITY FOR SCHOOLCHILDREN, <http://communication.ucsd.edu/MCA/PaperEngestrom/davidov.htm> (15. 11. 2007)
Vygotskian Psychology and Activity Theory, <http://www.ascilite.org.au/conferences/perth97/papers/Verenikina/> (10.12. 2007)

LIII LIIIIII, M. A., Sremski Karlovci

SURVEY OF DIDACTICAL DIMENSIONS OF STUDENTS AND TEACHERS' ACTIVITIES IN THE MODEL OF MULTIFRONTAL TEACHING ACTIVITY

Summary

A model of multifrontal teaching activity is being used over ten years in the schools in Serbia. Didactical dimensions of students and teachers' activities are the subject of investigation which was carried out in March 2007 as a part of Master's thesis. The investigation included ten years long monitoring of model application in Karlovačka Grammar School in Sremski Karlovci.

The sample consists of the pupils attending the third and fourth form of grammar school who had high positive attitudes towards model application and its impact on their school achievements.

Systematic observation considered recording 50 hours of logic classes as well as 50 hours of teaching sociology which was realised according to the model. Class articulation according to the model of multifrontal teaching activity differs from the class activity organised in conventional manner as teacher's presentation has been substantially reduced, e.g. without traditional methods of teaching. The interview presents the reflections of educators teaching according to multifrontal teaching model for over ten years.

The paper deals with survey results, students answers, and questions considering particularities of the model, e.g. pupils are not asked to talk about the teaching topic or listen their class mates, teachers do not suggest marks, class timing is irrelevant.

The conclusion comprises didactical dimensions of pupils and teachers' activities according to the multifrontal teaching model as well as the need for further investigation in order to perceive true potentials of the model.

Key words: multifrontal teaching model, pupils activities, teachers activities, self-evaluation, self-adjusted teaching activity

М-р Ххххх Хххххх, Сремски Карловци

**ОБЗОР ДИДАКТИЧЕСКИХ ДИМЕНЗИЙ АКТИВНОСТИ УЧЕНИКОВ
И ПРЕПОДАВАТЕЛЕЙ В МОДЕЛИ
МНОГОФРОНТАЛЬНОГО ПРОЦЕССА ОБУЧЕНИЯ**

Резюме

Модель многофронтального процесса обучения применяется уже больше десяти лет в школах в Сербии. Дидактические димензии активности учеников и преподавателей, являются предметом исследования и изучения проведённых в марте месяце 2007 года, в рамках магистерской диссертации. Исследование включает наблюдение десятилетнего применения этой модели в Карловацкой гимназии в Сремски Карловцах.

В исследовании участвовали ученики третьего и четвёртого классов, которые очень положительно оценили применение модели и её влияние на их успеваемость.

Систематическим наблюдением снято 50 уроков логики и 50 уроков социологии, которые реализуются и проводятся по этой модели. Форма урока по модели многофронтального процесса обучения отличается от уроков в классическом процессе образования и обучения, поэтому что изложение преподавателей редуцировано (нет классической обработки учебного материала). Важными являются и мнения преподавателей, которые уже десять лет работают по этой модели, что видно из интервью с ними.

В настоящей обзоре показаны результаты полученные анкетой (ответы учеников), подчёркивая вопросы являющимися спецификой модели (*нет переключки, возможность предложения отметки, слушание ответов других учеников, значение планировки времени*).

В заключении работы показаны дидактические димензии активности учеников и преподавателей в рамках модели многофронтального процесса обучения и указано на необходимость дальнейшего исследования с целью открытия всех возможностей которые модель имеет и даёт.

Опорные слова: модель многофронтального процесса обучения, активность учеников, активность преподавателей, самооценка, саморегулировка в учении

BESPLATNI GOTOVI SEMINARSKI, DIPLOMSKI I MATURSKI RAD.

**RADOVI IZ SVIH OBLASTI, POWERPOINT PREZENTACIJE I DRUGI EDUKATIVNI
MATERIJALI.**

WWW.SEMINARSKIRAD.ORG

WWW.MATURSKIRADOVI.NET

WWW.MATURSKI.NET

WWW.SEMINARSKIRAD.INFO

WWW.MATURSKI.ORG

WWW.ESSAYSX.COM

WWW.FACEBOOK.COM/DIPLOMSKIRADOVI

NA NAŠIM SAJTOVIMA MOŽETE PRONAĆI SVE, BILO DA JE TO **[SEMINARSKI](#)**, **[DIPLOMSKI](#)** ILI **[MATURSKI](#)** RAD, POWERPOINT PREZENTACIJA I DRUGI EDUKATIVNI MATERIJAL. ZA RAZLIKU OD OSTALIH MI VAM PRUŽAMO DA POGLEDATE SVAKI RAD, NJEGOV SADRŽAJ I PRVE TRI STRANE TAKO DA MOŽETE TAČNO DA ODABERETE ONO ŠTO VAM U POTPUNOSTI ODGOVARA. U BAZI SE NALAZE **[GOTOVI SEMINARSKI, DIPLOMSKI I MATURSKI RADOVI](#)** KOJE MOŽETE SKINUTI I UZ NJIHOVU POMOĆ NAPRAVITI JEDINSTVEN I UNIKATAN RAD. AKO U **[BAZI](#)** NE NAĐETE RAD KOJI VAM JE POTREBAN, U SVAKOM MOMENTU MOŽETE NARUČITI DA VAM SE IZRADI NOVI, UNIKATAN SEMINARSKI ILI NEKI DRUGI RAD RAD NA LINKU **[IZRADA RADOVA](#)**. PITANJA I ODGOVORE MOŽETE DOBITI NA NAŠEM **[FORUMU](#)** ILI NA **MATURSKIRADOVI.NET@GMAIL.COM**